

значение /Лесгафт П.Ф. – М.: "Педагогика", 1991. - 161 с. 4. Педагогічна психологія: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] // Шкільна бібліотека. – Режим доступу: <http://schoollib.com.ua/psychologiya/3/index.html>. 5. Сухарь Е. Ошибки семейного воспитания/ Сухарь Е. // Воспитание школьников. - 2005. - №3. - С.46. 6. Эйдемиллер Э.Г. Психология и психотерапия семьи. / Эйдемиллер Э.Г., Юстицкий В.А. - СПб., 2003. - 112 с. 7. Энциклопедия психодиагностики. В 4-х томах / [сост. Д.Я. Райгородский]. – Самара: Издательский Дом «Бахрах-М», 2012. – Т.2: Психодиагностика детей. – 624с.

References

1. Kopytyn A.Y. Tekhniky semeynoy art-terapy / Kopytyn A.Y. - Vestnyk praktycheskoy psykholohyy obrazovanyya, 2010. - № 1. - S.97–103.
2. Leonhard K. Aktsentyuyovani osobystosti / Leonhard K. – K.: "Feniks", 2002.
3. Lesghaft P.F. Semeynoe vospytanye rebenka y eho znachenyе / Lesghaft P.F. – M.: "Pedahohyka", 1991. - 161 s.
4. Pedahohichna psykholohiya: navchal'no-metodychnyy posibnyk [Elektronnyy resurs] // Shkilna biblioteka. – Rezhym dostupu: <http://schoollib.com.ua/psychologiya/3/index.html>.
5. Sukhar E. Oshybky semeynoho vospytanyja / Sukhar E. // Vospytanye shkolnykov. - 2005. - №3. - С.46.
6. Eydemyller E.H. Psykholohyya y psykhoterapyya sem'y / Eydemyller E.H., Yustytskyys V.A. - SPb., 2003. - 112 s.
7. Éntsyklopedyya psykhodyahnostyky. V 4-kh tomakh / [sost. D.YA. Rayhorodskyy]. – Samara: Izdatel'skyy Dom «Bakhrakh – M», 012. – Т.2: Psykhodyahnostyka detey. – 624s.

Найдьонова Г.О., Марченко А.А. До питання зв'язку між стилем сімейного виховання та виникненням акцентуацій характеру у підлітків

У статті розглядається проблема зв'язку між стилем сімейного виховання та формуванням акцентуацій характеру у підлітків. Здійснено теоретичний аналіз джерел щодо виявлення основних закономірностей функціонування сім'ї та стилів виховання на сучасний момент. Описано основні стилі сімейного виховання в сучасній психологічній літературі. Окрім того, було визначено особливості стилів сімейного виховання та їх вплив на формування акцентуацій характеру у підлітків. На емпіричному рівні встановлено зв'язок між стилями сімейного виховання та виникненням акцентуацій характеру у підлітків.

Окреслено основні тенденції психокорекційної роботи для згладжування особливостей стилів сімейного виховання у батьків та акцентуацій характеру у їх дітей за допомогою великого спектру методів арт-терапії.

Ключові слова: сім'я, стиль сімейного виховання, акцентуація характеру, гіпопроекція, гіпертимний тип

Найдьонова А.А., Марченко А.А. К вопросу связи между стилем семейного воспитания и возникновением акцентуаций характера у подростков

В статье рассматривается проблема связи между стилем семейного воспитания и возникновением акцентуаций характера у подростков. На основе теоретического анализа выявлены основные функции семьи, описано основные стили семейного воспитания в современной психологической литературе.

Кроме того, были определены особенности стилей семейного воспитания и их влияние на формирование акцентуаций характера у подростков. На эмпирическом уровне установлено влияние стиля семейного воспитания на формирование акцентуаций характера детей подросткового возраста.

Намечены основные тенденции психокоррекционной работы для сглаживания особенностей стилей семейного воспитания у родителей и акцентуаций характера у их детей.

Ключевые слова: семья, стиль семейного воспитания, акцентуация характера, гипопротекция, гипертимный тип.

Naydonova G.O., Marchenko A.A. To the question of relation between family upbringing style and character accentuations in teenagers

The article deals with the problem of relationship between family upbringing style and character accentuations in teenagers. The theoretical analysis detected basic patterns of family functioning and parenting styles, which are often used in modern society. Also analysis of sources showed the main styles of family upbringing in modern psychological literature.

In addition, there were detected features of parenting styles and their relation with character accentuations of teenagers. The relation between parenting style and character accentuations in adolescents was investigated at the empirical level.

There were identified the main trends of psychological correction of family upbringing style and their childrens' accentuated traits of character with a large range of art therapy methods.

Keywords: family, family upbringing style, character accentuations, disharmonic personality development.

Стаття надійшла до редакції 16.10.2015 р.

Статтю прийнято до друку 21.10.2015 р.

Рецензент: д.психол.н., проф. Руденко Л.М.

УДК 376.015.31-053.4-056.36:316.47

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ФУНКЦІЇ СПІЛКУВАННЯ ПІД ЧАС ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУ

Омельченко М.С. kuznetsovams@mail.ru

Формування навичок спілкування – невід'ємний компонент процесу розумового розвитку, передумова до оволодіння навчальною діяльністю дитини. Серед різних функцій спілкування у психології (комунікативна, пізнавальна, психологічна, інформаційна, креативна) визначну роль грає комунікативна функція, яка дозволяє людям не лише

висловлювати свої думки оточуючим, але й у свою чергу, розуміти одне одного. Саме необхідність у спілкуванні, обміні інформацією стала основним чинником виникнення мови взагалі (О.В. Запорожець, М.І. Лісіна, Д.Б. Ельконін та ін.).

Для дитини з порушеннями інтелекту комунікативна функція спілкування відіграє вирішальну роль у корекції психічної та

інтелектуальної діяльності, формуванні навичок культурної поведінки. Через спілкування з особистістю розвивається власне особистість дитини (О.О. Бодалев, О.М. Леонтьєв, М.І. Лісіна, Т.М. Ушакова та ін.).

Мовлення дітей з порушеннями інтелекту настільки недорозвинуте, що не може здійснювати функцію спілкування без корекційного впливу з боку дорослих. Залучення дошкільників до різних видів діяльності значно сприяє формуванню комунікативних навичок (А.М. Богуш, Є.М. Мастюкова, Т.Б. Філічева, Г.В. Чіркiна та ін.).

Трудова діяльність – одна з найбільш перспективних у питаннях організації комунікативної діяльності між дітьми і між дітьми та дорослими.

У ході вирішення трудових завдань і спостережень за працею дорослих формуються та розвиваються комунікативні навички, здійснюється корекція мовленнєвої поведінки дошкільників з порушеннями інтелекту: діти навчаються встановлювати та підтримувати контакти з оточуючими, виражати свої думки та бажання, вирішувати конфліктні ситуації, розуміти мотиви власних слів та вчинки і реакції оточуючих, уважно слухати та у разі непорозуміння ставити запитання, свідомо використовувати невербальні засоби комунікації, відчувати настрій співрозмовника [3].

Виконання найпростіших трудових доручень сприяє виникненню передумов спілкування:

На основі теоретичного аналізу літературних джерел з психології (М.І. Лісіна, О.О. Смірнова, Є.І. Тіхєєва, Т.М. Ушакова) та корекційної психопедагогіки (Д.Й. Аугене, А.М. Богуш, О.П. Гаврилушкіна, Ж.М. Головіна, Н.Д. Соколова та ін.) було визначено психолого-педагогічні умови формування комунікативної функції мовлення під час трудової діяльності дітей з порушеннями інтелекту.

В основу умов було покладено наступні принципи:

-порозуміння – співрозмовники завжди повинні бути позитивно налаштовані одне до одного, прагнути до співпраці і порозуміння, зрозумілими засобами повідомляти свої позиції;

-конкретика – фрази повинні бути точними, не містити у собі кілька смислів;

-невербальні знаки – значна увага приділяється використанню міміки, жестів, інтонації, які повинні відповідати інформації, що повідомляється.

Запропоновані психолого-педагогічні умови розвитку комунікативної функції спілкування дітей з порушеннями інтелекту можна застосовувати на спеціальних заняттях з трудового виховання, під час екскурсій, на прогулянках та у повсякденному житті поза дошкільного закладу.

Психолого-педагогічні умови формування комунікативної функції мовлення під час трудової діяльності дітей з порушеннями інтелекту:

1)створення мотивації до обміну інформацією між дітьми під час колективної та спільної трудової діяльності;

2)розвиток навичок спілкування між дошкільниками на заняттях з праці шляхом організації ігор та застосування спеціальних вправ, у яких формування комунікативних навичок буде розглядатися як спеціальне завдання;

3)організація взаємодопомоги між дітьми під час трудової діяльності;

4)поєднання фронтальної та індивідуальної форм роботи;

5)поєднання роботи на заняттях трудовою діяльністю та поза ними;

6)врахування вікових та психофізичних особливостей дошкільників;

7)залучення батьків до роботи з формування комунікативної функції спілкування під час праці.

Розглянемо визначені психолого-педагогічні умови докладніше.

бажання співпрацювати з дорослим, здатність слухати та розуміти співрозмовника, взаємодіяти з оточуючими [2].

У дітей з порушеннями інтелекту передумови спілкування у дошкільному віці виявляються несформованими, тоді як у нормі їх формування відбувається від народження (А.М. Богуш, Н.С. Жукова, І.Ю. Кулагіна та ін.).

Спостереження за колективними трудовими діями дорослих та власна участь у них дошкільників відіграє особливу роль у формуванні комунікативної моделі поведінки дітей з порушеннями інтелекту. Вони засвоюють правила «гарного» та «поганого» спілкування з оточуючими у праці, навчаються реагувати на різні прохання і формулювати власні, виражати словесно свої потреби, взагалі будувати діалог [1].

Спотворені комунікативні навички, зумовлені неправильним ставленням дитини до оточуючих, некритичною оцінкою власних можливостей, переживаннями, викликаними неспроможністю виконати завдання, швидко закріплюються у поведінці дітей з порушеннями інтелекту. Це призводить до значних труднощів дошкільників налагоджувати стосунки з оточуючими і у подальшому значно утруднюють їхню соціальну адаптацію [5].

1. Створення мотивації до обміну інформацією між дітьми під час трудової діяльності.

М.І. Лісіною експериментально доведено, що першою мотивацією спілкування дитини є потреба у дорослому як помічнику та учаснику ігор. На другий план виходить потреба в обміні інформацією з оточуючими. Лише після 4-5-ти років дитина починає цікавитися безпосередньо особистістю дорослого. Отже мотивація дітей виникає у наступній послідовності: ділові-пізнавальні-особистісні мотиви [4].

Даний порядок слід враховувати і при роботі з дошкільниками з порушеннями інтелекту, не зважаючи на те, що формування мотивації спілкування у таких дітей значно затримується на діловому етапі.

Визначимо наступні етапи у формуванні мотивації спілкування дошкільників з порушеннями інтелекту під час трудової діяльності.

- Створення педагогами ситуацій емоційного та морального підйому дітей під час виконання трудових дій, при якому в них би з'являлося бажання поділитися своїми враженнями або відчутти підтримку, заохочення від дорослих. Так, наприклад, вихователь повинен привчати дітей виражати одне одному свої думки стосовно результатів праці («Як чисто стало у кімнаті!»), підтримувати у разі невдачі («Не засмучуйся, спробуй ще раз!»), хвалити оточуючих («Молодець! Як гарно в тебе вийшло!»).

- Формування ділових мотивів, пов'язаних з бажанням дитини використати спілкування для рішення своїх проблем. Так, слід привчати дітей просити допомоги від дорослого або іншої дитини у разі утруднень, що виникають під час праці («Допоможіть мені полагодити машинку», «Допоможи мені прибрати іграшки»). Також дитина повинна вчитися пропонувати допомогу іншим («Дай я допоможу тобі розвісити білізну»).

- Формування мотивів, що полягають у прагненні отримати певну інформацію від оточуючих. Такі мотиви можна формувати у дітей, пропонуючи їм трудові завдання, виконання яких викликає в них певні утруднення («Де взяти ганчірки?», «Куди відносити листя?», «Як різати картоплю»).

- Викликання інтересу дітей до особистості як однолітків так і дорослих. Це можна робити під час загальної або колективної праці у формі бесіди з групою дітей («Олено, що тобі подобається робити під час прибирання?», «Дмитро, розкажи як ти працював на городі з дідусем?»).

- Формування мотивів самоствердження. Наприклад: «Мишко, розкажи нам, ким ти бажаєш працювати коли станеш дорослим», «Наталко, розкажи, як ти доглядаєш за одягом ляльок».

- Формування мотивів обміну думками. Наприклад, вихователь на заняттях з праці може запропонувати дітям висловити свої думки стосовно того, як краще підготуватися до зими, який вид ручної праці цікавіший тощо.

- Формування мотивів підтримки у ввічливій розмові («Як твої справи? – Добре, а твої?»).

- Формування ігрових мотивів («Давайте зіграємо з вами у гру «Доньки-матері». Зараз матуся буде накривати на стіл. Матуся, запитай у донечки, що вона бажає їсти на обід. Донечка, запитай, чим ти можеш допомогти своїй матусі»).

- Формування мотивів, спрямованих на вирішення побутових проблем. Наприклад, прибираючи кімнату групи дитячого садку, можна стимулювати навички спілкування звертаючись до дитини: «Сашко, попроси Мишка, щоб він прибрав іграшки з підлоги, яку ти збираєшся вимити»).

Мотиви обміну інформацією можуть змінюватися залежно від форми спілкування: ділове, рольове, або особистісне, однак сутність мотивацій залишається незмінною.

2. Розвиток навичок спілкування між дошкільниками на заняттях з праці шляхом організації ігор та застосування спеціальних вправ, можна здійснювати у двох напрямках:

- ігри та вправи на розвиток вміння формулювати та повідомляти інформацію оточуючим;

- ігри та вправи на формування вміння розуміти та переробляти сприйняту інформацію.

В основі даної педагогічної умови полягають принципи системності, диференційованого та індивідуального підходу, доступності, переходу від простого до складного, що пов'язане з особливостями психофізичного розвитку дітей з порушеннями інтелекту.

Включати ігри та вправи у трудову діяльність дошкільників слід кожного дня.

Приклади реалізації даної педагогічної умови.

Гра «Допоможемо Катрусі».

Спеціальна мета: стимулювання дітей до обміну інформацією.

Вихователь повідомляє, що в гості до групи завітала лялька Катруся. Вона озирнулася по сторонах і побачила, що кімнату слід прибрати. Лялька починає ставити до дітей різні запитання: «Чому столи брудні?», «Чим можна підмести підлогу?», «Де можна взяти ганчірку?». Діти повинні відповісти на питання ляльки, допомогти їй прибрати.

Вправа «Поясни і покажи».

Спеціальна мета: стимулювати дітей пояснювати власні дії.

Перед здійсненням режимних моментів вихователь звертається до певної дитини з проханням пояснити всім, як вона буде мити руки, готуватися до сну, прибирати за собою, одягатися на прогулянку тощо. Дитина спочатку пояснює, потім демонструє дії.

3. Організація взаємодопомоги між дітьми під час трудової діяльності.

Дана педагогічна умова передбачає організацію допомоги старших дошкільників молодшим.

Поєднання у трудовій діяльності дітей різного віку вимагає від дорослих особливої уваги до організації їхньої взаємодії. Слід враховувати наступні особливості спілкування дітей з порушеннями інтелекту між собою:

- молодші дошкільники з порушеннями інтелекту здебільшого не вміють спілкуватися між собою, самостійно не звертаються до інших дітей;
- мовлення дітей може придбати формальний характер (стати самоціллю і підмінити собою діяльність);
- швидке втрачання мотивації спілкування;
- відсутність знань, необхідних для відповіді на запитання;
- обмежений словниковий запас;
- нерозуміння співрозмовника.

Таку взаємодопомогу можна організувати під час формування у дітей молодшої групи нових умінь та навичок. При цьому старші діти виступають у ролі помічників педагога. Вихователь повинен весь час стимулювати обидві сторони: молодших дітей до того, щоб вони зверталися за допомогою до старших, старших до того, щоб вони правильно надавали допомогу малюкам.

Застосування даної педагогічної умови можливе у невеликих групах дітей (3-4 дитини з молодшої групи та 1-2 дитини із старшої).

4. Поєднання фронтальної та індивідуальної форм роботи.

У зв'язку з неоднорідністю рівнів розвитку мовлення у дошкільників з порушеннями інтелекту, фронтальна робота з розвитку комунікативної функції спілкування під час праці таких дітей має поєднуватися з індивідуальними заняттями. З дітьми, які відчувають значні труднощі під час обміну інформацією з оточуючими (неможливість висловлювання власної думки, утруднене розуміння співрозмовника) слід проводити додаткові заняття за наступними напрямками:

- уточнення та збагачення словнику;
- формування та розширення фрази;
- розвиток смислової сторони мовлення.

Так, наприклад, можна попросити дитину допомогти вихователю зробити у вільний час іграшку для ялинки. Під час індивідуальної роботи педагог ставить акцент на збагаченні та закріпленні у пасивному словнику дитини тематичних слів («свято», «ялинка», «іграшка», «кулька», «блискітки») та слів, пов'язаних із трудовою діяльністю («клеїти», «розфарбовувати», «ножиці», «пензлик», «фарба» тощо). Також треба стимулювати дитину, створювати проблемні ситуації, які б змушували її ставити питання до педагога: «Де взяти ножиці?», «Навіщо потрібні блискітки?» та ін.

5. Поєднання роботи на заняттях трудовою діяльністю та поза ними.

Для досягнення ефективного результату з формування комунікативної функції спілкування, роботу слід проводити не лише на спеціальних заняттях з праці, але й поза ними:

- на інших заняттях (на заняттях образотворчою діяльністю можна організувати колективну роботу із вироблення книжки, на заняттях з конструювання – колективну будівлю містечка з кубиків тощо);
- під час прогулянок (проведення ігор та виконання дітьми колективних і спільних завдань з метою розвитку комунікативних навичок);
- у процесі трудової діяльності дітей, спеціально організованої у дитячому закладі (праця на ділянці дитячого закладу, прибирання кімнати, чергування у куточку живої природи тощо).

При цьому вихователь контролює виникнення різних проблемних ситуацій, які сприяють початку діалогу між дітьми. Педагог повинен звертати увагу не лише на сам факт обміну інформацією, але й на те, щоб діти добре розуміли одне одного. Це важливо, тому що мовлення дошкільників з порушеннями інтелекту часто носить формальний характер.

6. Врахування вікових та психофізичних особливостей дошкільників.

Специфіка формування комунікативної функції спілкування у дошкільників з порушеннями інтелекту обумовлена наступними факторами:

- упущення сензитивних періодів у розвитку мовлення;
- низька мотивація до встановлення контактів з оточенням;
- порушення регуляції поведінки у дітей;
- низька працездатність;

- недорозвинення психічних функцій (пам'яті, мислення, уваги, сприйняття);
- артикуляційні вади.

Зазначимо, що незважаючи на всі ці особливості, що утруднюють спілкування між даною категорією дітей та оточуючими, дошкільники з порушеннями інтелекту, як правило, бажають співпрацювати з дорослими, догоджати їм. При організації роботи це слід враховувати та застосовувати наступні педагогічні прийоми:

- стимулювати бажання дитини почати діалог;
- якщо дитина відволікається, повторювати питання (навчати цьому дітей);
- щоб дитина краще розуміла дорослого, він має частіше робити паузи у своєму мовленні;
- не перевантажувати дитину працею;
- усувати відволікаючі фактори;
- заохочувати спілкування дітей з оточуючими під час трудової діяльності;
- навчати коментуванню та плануванню своїх теперішніх та майбутніх дій.

7. Залучення батьків до роботи з формування комунікативної функції спілкування у дошкільників з порушеннями інтелекту під час праці.

Вихователь повинен постійно спілкуватися з батьками, обмінюватися інформацією стосовно ситуацій, які найбільше сприяють виникненню бажання розмовляти у окремої дитини, які види праці найбільше подобаються, які фактори утруднюють діалог з оточуючими.

Діти з порушеннями інтелекту дуже вразливі, тому через зневагу та недбалість можуть повністю втратити бажання звертатися до дорослого, налагоджувати контакти з оточенням. Таким чином, розвиток комунікативних навичок має стати природнім додатком до повсякденного піклування про дитину. Головне, щоб дошкільник був впевнений у своїй спроможності дати відповідь на запитання або виразити свою думку і відчував, що його завжди вислухають, підтримають, у разі необхідності нададуть допомогу.

Навчання дошкільників з порушеннями інтелекту обмінюватися між собою інформацією та розуміти звернене до них мовлення – процес тривалий та кропіткий. Трудова діяльність являє собою сприятливе підґрунтя для розвитку комунікативної функції спілкування дітей. Ефективність даного процесу має забезпечуватися

не лише створенням низки психолого-педагогічних умов, але й професійністю та кваліфікованістю педагога, який би міг втілити їх у практику спеціальних дошкільних закладів.

Розроблені психолого-педагогічні умови формування комунікативної функції спілкування під час трудової діяльності дошкільників з порушеннями інтелекту можуть бути застосовані у корекційно-виховному процесі дефектологами, логопедами, вихователями спеціальних дошкільних закладів, а також батьками даної категорії дітей.

Проблема розвитку комунікативної функції спілкування дошкільників з порушеннями інтелекту потребує подальшого вивчення та поширення шляхом вдосконалення існуючих методик розвитку комунікативних навичок дітей в інших видах діяльності (ігрової, образотворчої та ін.).

Література

1. Аугене Д.И. Речевое общение умственно отсталых детей дошкольного возраста и пути его активизации / Д.И. Аугене // Дефектология – 1987 № 4, с.76-80.
2. Богуш А.М. Діяльність. Активність. Мовлення / А.М. Богуш // Дошкільна лінгводидактика. – Запоріжжя: Просвіта, 2000.
3. Гаврилушкина О.П. Работа по развитию коммуникативного поведения дошкольников в условиях детского сада / О.П. Гаврилушкина // Ребенок в детском саду. – 2003. – № 2.
4. Лисина М.И. Генезис форм общения у детей / М.И. Лисина // Принцип развития в психологии. – М., 1973. – С.263-292.
5. Петрова В.Г. Проблема обучения и развития умственно отсталых детей в специальной психологии / В.Г. Петрова // Роль обучения в развитии психики детей-олигофренов / Сб. научных трудов / Отв. ред. В.Г. Петрова. – М.: 1981. С. 5-26.

References

1. Augene D.J. Rechevoe obshhenie umstvenno otstalyh detej doshkol'nogo vozrasta i puti ego aktivizacii / D.J. Augene // Defektologija – 1987 № 4, s.76-80.
2. Bogush A.M. Dija'l'nist'. Aktivnist'. Movlennija / A.M. Bogush // Doshkil'na lingvodidaktika. – Zaporizhzhja: Prosvita, 2000.
3. Gavrilushkina O.P. Rabota po razvitiju kommunikativnogo povedenija doshkol'nikov v uslovijah detskogo sada / O.P. Gavrilushkina // Rebenok v detskom sadu. – 2003. – № 2.
4. Lisina M.I. Genезis form obshhenija u detej / M.I. Lisina // Princip razvittija v psihologii. – M., 1973. – S.263-292.
5. Petrova V.G. Problema obuchenija i razvittija umstvenno otstalyh detej v special'noj psihologii / V.G. Petrova // Rol' obuchenija v razvittii psihiki detej-oligofrenov / Sb. nauchnyh trudov / Отв. red. V.G. Petrova. – M.: 1981. S. 5-26.

Омельченко М.С. Формування комунікативної функції спілкування під час трудової діяльності дошкільників з порушеннями інтелекту

Дана стаття присвячена проблемі формування комунікативної функції спілкування дошкільників з порушеннями інтелекту. Автор розглядає необхідність розвитку навичок спілкування як основу навчальної діяльності, визначає роль комунікативної функції, звертає увагу на особливості формування комунікативних навичок у дітей з порушеннями інтелекту. Визначено важливу роль трудової діяльності у становленні комунікативної взаємодії дітей: формування вміння встановлювати контакти з оточуючими, корекція мовленнєвої поведінки, навчання вираженню думок та вирішенню конфліктів, робота над розумінням мотивів власних слів та вчинків, розвиток слухового сприйняття, засвоєння навичок використання невербальних засобів мовлення та ін. На основі аналізу наукових літературних джерел з психології та корекційної психопедагогіки розроблено психолого-педагогічні умови формування комунікативної функції спілкування під час трудової діяльності дошкільників з порушеннями інтелекту: створення мотивації до обміну інформацією між дітьми під час колективної та

спільної трудової діяльності; розвиток навичок спілкування між дошкільниками на заняттях з праці шляхом організації ігор та застосування спеціальних вправ, у яких формування комунікативних навичок буде розглядатися як спеціальне завдання; організація взаємодопомоги між дітьми під час трудової діяльності; поєднання фронтальної та індивідуальної форм роботи; поєднання роботи на заняттях трудовою діяльністю та поза ними; врахування вікових та психофізичних особливостей дошкільників; залучення батьків до роботи з формування комунікативної функції спілкування під час праці. Намічені можливості застосування розроблених психолого-педагогічних умов у корекційно-виховному процесі. Вказано напрямки подальшого вивчення та поширення проблеми розвитку комунікативної функції спілкування дошкільників.

Ключові слова: дошкільники з порушеннями інтелекту, комунікативна функція спілкування, психолого-педагогічні умови, трудова діяльність.

Омельченко М.С. Формирование коммуникативной функции общения во время трудовой деятельности дошкольников с нарушениями интеллекта

Данная статья посвящена проблеме формирования коммуникативной функции общения дошкольников с нарушениями интеллекта. Автор рассматривает необходимость развития навыков общения как основу учебной деятельности, определяет роль коммуникативной функции, обращает внимание на особенности формирования коммуникативных навыков у детей с нарушениями интеллекта. Определена важная роль трудовой деятельности в становлении коммуникативного взаимодействия детей: формирование умения устанавливать контакты с окружающими, коррекция речевого поведения, обучение выражению мыслей и разрешению конфликтов, работа над пониманием мотивов собственных слов и поступков, развитие слухового восприятия, усвоения навыков использования невербальных средств общения и т.д. На основе анализа научных литературных источников по психологии и коррекционной психопедагогике разработаны психолого-педагогические условия формирования коммуникативной функции общения во время трудовой деятельности дошкольников с нарушениями интеллекта: создание мотивации к обмену информацией между детьми во время коллективной и совместной трудовой деятельности; развитие навыков общения между дошкольниками на занятиях по труду путем организации игр и применения специальных упражнений, в которых формирование коммуникативных навыков будет рассматриваться как специальное задание; организация взаимопомощи между детьми во время трудовой деятельности; сочетание фронтальной и индивидуальной форм работы; сочетание работы на занятиях трудовой деятельностью и вне их; учет возрастных и психофизических особенностей дошкольников; привлечение родителей к работе по формированию коммуникативной функции общения во время труда. Намечены возможности применения разработанных психолого-педагогических условий в коррекционно-воспитательном процессе. Указаны направления дальнейшего изучения и расширения проблемы развития коммуникативной функции общения дошкольников.

Ключевые слова: дошкольники с нарушениями интеллекта, коммуникативная функция общения, психолого-педагогические условия, трудовая деятельность.

Omelchenko M.S. Formation of the communicative function of communication during the work activity of preschool children with intellectual disabilities

This article is devoted to the formation of the communicative function of dialogue of preschool children with intellectual disabilities. The author examines the need to develop communication skills as the basis for learning activities, defines the role of the communicative function, draws attention to the peculiarities of communicative skills in children with intellectual disabilities. It identifies the important role of work in the development of the communicative interaction between children: learning to establish contacts with others, the correction of verbal behavior, training the expression of thoughts and resolve conflicts, work on understanding the motives of their own words and deeds, the development of auditory perception, mastering skills in using non-verbal means of communication, etc. Based on a review of scientific literature on psychology and correctional psycho-pedagogy developed psycho-pedagogical conditions of formation of the communicative function of communication during the work of preschool children with intellectual disabilities: creating motivation for the exchange of information between children during collective and collaborative work; communication skills among preschool children in the classroom at work by organizing games and the use of special exercises, in which the formation of communication skills will be considered as a special task; organizing mutual assistance between the children during the course of employment; the combination of the front and individual forms of work; combination of work on labor activity and beyond; the age and mental and physical characteristics of preschool children; involvement of parents in the work on the formation of the communicative function of communication during the work. It outlined the possibility of applying the developed psycho-pedagogical conditions in correctional and educational process. Indicated areas for further study and extension of the problem of the communicative function of dialogue of preschool children.

Keywords: preschool children with intellectual disabilities, communicative function of communication, psycho-pedagogical conditions, work activity.

Стаття надійшла до редакції 18.10.2015 р.

Статтю прийнято до друку 21.10.2015 р.

Рецензент: д.п.н. Мамічева О.В.

УДК 376.28: 472

**ТИПОВІ ОЗНАКИ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ УЧНІВ:
РІВНІ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА**

Проскурняк О.І. ponolena_2008@mail.ru

Розвинена комунікативно-мовленнєвої діяльності забезпечує розвиток міжособистісних стосунків, допомагає розширити коло комунікативних контактів. Поглиблене вивчення типових ознак комунікативно-мовленнєвої діяльності сприятиме визначенню корекційних заходів, що

спрямовані на її розвиток, інтеграцію учнів з легким ступенем розумової відсталості у суспільство.

Проблемі вивчення дітей з особливими освітніми потребами, порушеннями мовлення приділяли увагу такі учені як С.Конопляста [1], І.Мартиненко [2], М.Пахомова [3], М. Шеремет [4] та